

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

315

Integracja i kryzysy na lokalnych i globalnych rynkach we współczesnym świecie

Tom 1

Redaktorzy naukowi

Jan Rymarczyk

Małgorzata Domiter

Wawrzyniec Michalczyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redakcja wydawnicza: Anna Grzybowska, Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: K. Halina Kocur

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-400-4 (tom 1)

ISBN 978-83-7695-327-4 (całość)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk , Współpraca gospodarcza na pograniczu polsko-czeskim – aspekty przestrzenne i instytucjonalne.....	13
Marzena Adamczyk , Rola Rady Stabilności Finansowej w zapobieganiu kryzysom finansowym.....	24
Eric Ambukita , Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie wielkopolskim	33
Anna Barwińska-Małajowicz , Absolwenci szkół wyższych w kontekście (nie)dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb pracodawców. Analiza porównawcza na przykładzie wybranych regionów w Polsce i Niemczech	43
Zbigniew Bentyn , Kryzys polityczny i jego logistyczne konsekwencje dla międzynarodowej sieci dostaw	54
Zbigniew Binek , Minimalizacja kosztów wprowadzenia euro w Polsce – doświadczenia krajów wchodzących do Unii Europejskiej w 2004 roku oraz rozwiązania własne	64
Joanna Bogolębska , Doświadczenia gospodarki światowej ze stanami globalnych nierównowag płatniczych w kontekście ich kryzysogenności.....	74
Jarosław Brach , Pozycja polskich międzynarodowych drogowych przewoźników ładunków na europejskim rynku drogowego międzynarodowego transportu towarowego – przyczyny sukcesu	85
Magdalena Broszkiewicz , Kreowanie wartości dla akcjonariuszy jako instrument rozwoju i kształtowania atrakcyjności inwestycyjnej współczesnych rynków kapitałowych.....	105
Dominika Brzęczek-Nester , Pozycja konkurencyjna polskiego przetwórstwa przemysłowego w kontekście wyników handlu zagranicznego w latach 2006-2011	115
Katarzyna Brzozowska , Wpływ kryzysu finansowego na otoczenie regulacyjne biznesu we Włoszech	125
Katarzyna Bujan , <i>Cash pooling</i> jako instrument zarządzania płynnością finansową w transnarodowych korporacjach	135
Ignacy H. Chrzanowski , NAFTA jako alternatywna forma integracji gospodarczej. Z perspektywy krajów postkomunistycznych	144
Anna Chrzęściewska , Determinanty rozwoju bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Indiach.....	157
Anna Czech , Kryzysy energetyczne we współczesnym świecie	167
Wioletta Czemiel-Grzybowska , Źródła finansowania małych i średnich przedsiębiorstw w Europie w warunkach kryzysu	175

Katarzyna Czerewacz-Filipowicz , Polityka antykryzysowa Federacji Rosyjskiej na obszarze Euroazjatyckiej Wspólnoty Gospodarczej	184
Małgorzata Czermińska , Swobody rynku wewnętrznego oraz wspólna polityka konkurencji Unii Europejskiej a konkurencyjność przedsiębiorstw...	195
Małgorzata Domiter , Znaczenie globalnych reguł prowadzenia wymiany handlowej ze szczególnym uwzględnieniem KNU dla krajów rozwijających się	208
Jerzy Dudziński , Uwagi o działalności inwestorów finansowych na rynkach towarowych.....	223
Bartosz Fortuński , Czy energetyka światowa integruje się z założeniami polityki energetycznej Unii Europejskiej?.....	234
Elżbieta Golemska , Nowe metody zarządzania logistyką międzynarodową w procesie umiędzynarodawiania polskich przedsiębiorstw	244
Eugeniusz Gostomski , Proces tworzenia unii bankowej w krajach Eurolandu	256
Małgorzata Graćik-Zajackowski , <i>Fair trade</i> : szansa czy zagrożenie dla rozwoju krajów Południa?	267
Tomasz Gutowski , Bezpośrednie inwestycje zagraniczne jako główny sposób inwestowania korporacji transnarodowych w Polsce	277
Marcin Haberla, Sebastian Bobowski , Od uniwersytetu średniowiecznego do uniwersytetu trzeciej generacji	287
Rafał Hryniewiecki , Dyplomacja energetyczna – pomiędzy teorią a praktyką	298
Małgorzata Janicka , Liberalizacja przepływów kapitałowych wobec ewolucji międzynarodowego systemu walutowego	308
Anna H. Jankowiak , Japoński model komunikacji biznesowej a otwarcie japońskiej gospodarki na globalizację	319
Dorota Jankowska, Agnieszka Majka , Zmiany na lokalnych rynkach pracy województwa podkarpackiego w aspekcie przeobrażeń trójsektorowej struktury zatrudnienia	327
Dorota Jarema , Odpowiedź ASEM na światowy kryzys finansowy	337
Bohdan Jeliński , Fundamentalne konsekwencje kryzysu gospodarki globalnej	346
Ewa Klima, Magdalena Rosińska-Bukowska , Kryzys finansowy 2008 – analiza percepcji kryzysu przez społeczeństwo europejskie	357
Barbara Klimas , Kryzys państwa opiekuńczego i trudności w ograniczaniu społecznych funkcji państwa	368
Artur Klimek , Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych z krajów wschodzących do Polski	378
Karolina Klupś , Przepływy bezpośrednich inwestycji zagranicznych na Ukrainie oraz ukraińskich inwestycji zagranicznych w latach 2004-2013	388
Agnieszka Kłysik-Uryszek , Wpływ kryzysu na aktywność międzynarodową przedsiębiorstw polskich	400
Agnieszka Konopelko , Polityka Unii Europejskiej wobec krajów regionu Kaukazu Południowego w kontekście globalnego kryzysu finansowego ..	410

Radosław Koszewski , Wykorzystanie zbiorów rozmytych w selekcji kandydatów do aliansu	421
Patrycja Krawczyk , Wpływ kryzysu rynków finansowych i bankowych w XXI wieku na ocenę ratingową wybranych państw	429
Anetta Kuna-Marszałek , Budowa powiązań nauki z biznesem – przegląd badań.....	439
Jarosław Kuśpit , Efekty ekonomiczne Europejskiej Polityki Sąsiedztwa Unii Europejskiej wobec państw Europy Wschodniej w okresie kryzysu gospodarczego	450
Aleksandra Kuźmińska-Haberla , Kraj pochodzenia produktu we współczesnej gospodarce.....	459
Małgorzata Stefania Lewandowska, Tomasz Gołębiowski , Innowacyjność a konkurencyjność międzynarodowa polskich przedsiębiorstw przemysłowych. Wyniki badań.....	469
Marek Maciejewski , Wiarygodność kredytowa państw w obliczu kryzysu finansów publicznych	480
Agnieszka Majka , Zróżnicowanie atrakcyjności inwestycyjnej powiatów województwa podkarpackiego.....	493
Dominika Malchar-Michalska , Międzynarodowy handel zbożem w krajach o niskim dochodzie i deficycie żywnościowym w obliczu światowego wzrostu cen żywności w latach 2006-2011	502
Arkadiusz Malkowski , Rola zarządzania strategicznego w budowaniu konkurencyjnego regionu transgranicznego na przykładzie Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013	513
Arkadiusz Malkowski, Agnieszka Malkowska , Creating a competitive region on the example of Pomerania Euroregion	523
Witold Małachowski , Polityka antykryzysowa Niemiec a integracja europejska	533
Jakub Marszałek , Emisja obligacji zamiennych w warunkach światowego kryzysu finansowego	545
Grzegorz Mazur , Nowy kształt powszechnego systemu preferencji celnych Unii Europejskiej	555
Lidia Mesjasz , Doświadczenia historyczne w zakresie niewypłacalności państw – wnioski dla współczesnej polityki gospodarczej.....	566
Joanna Michalczyk , Główne przesłanki bezpieczeństwa żywnościowego Polski i próba jego pomiaru.....	577
Wawrzyniec Michalczyk , Znaczenie wymiany wewnątrzgałęziowej w polskim handlu zagranicznym towarami rolno-spożywczymi	592
Bartosz Michalski , Zaawansowanie technologiczne polskiego eksportu w pierwszej dekadzie XXI wieku	607

Tomasz Michałowski , Kryzys zadłużeniowy w strefie euro a trwałość relacji kursowej euro/frank CFA.....	619
Ewa Mińska-Struzik , Bariery rozwoju eksportu w polskich przedsiębiorstwach wysokiej techniki – wyniki badań własnych	630

Summaries

Franciszek Adameczuk , Economic cooperation in Polish-Czech border – spatial and institutional aspects.....	23
Marzena Adamczyk , The role of Financial Stability Board in preventing financial crises	32
Eric Ambukita , Foreign direct investment in Wielkopolska Voivodeship	42
Anna Barwińska-Małajowicz , High schools graduates in the context of (not) adjusting of educational offer to the employer expectations. Comparative analysis on the example of chosen regions in Poland and Germany	53
Zbigniew Bentyn , The political crisis and its logistic implications for international supply network	63
Zbigniew Binek , Minimizing the costs of introduction of euro in Poland – experience of countries entering the European Union in 2004 and own solutions.....	72
Joanna Bogolebska , The experience of global economy with global imbalances as a crisis-breeding element.....	84
Jarosław Brach , The position of Polish international road freight carriers on the European market of international road freight hauling – reasons behind the success	104
Magdalena Broszkiewicz , Creating value for shareholders as an instrument of growth and development of the investment attractiveness of modern capital markets.....	114
Dominika Brzęczek-Nester , Competitive position of Polish manufacturing in the context of foreign trade performance in the period 2006-2011	124
Katarzyna Brzozowska , The impact of financial crisis on the regulation environment in Italy	134
Katarzyna Bujan , <i>Cash pooling</i> as a tool for liquidity management in transnational corporations	143
Ignacy H. Chrzanowski , NAFTA as an alternative form of economic integration. From the perspective of the post-communist countries.....	156
Anna Chrzęściewska , Determinants of foreign direct investment development in India.....	166
Anna Czech , Energy crises in contemporary world.....	174
Wioletta Czemieli-Grzybowska , Sources of financing small and medium enterprises in Europe during the crisis	183
Katarzyna Czerewacz-Filipowicz , Anti-crisis policy of the Russian Federation in the area of the Eurasian Economic Community	194

Małgorzata Czerwińska , Freedom of the internal market and the common EU competition policy and competitiveness of companies.....	207
Małgorzata Domiter , The importance of global trading rules with special regard to the Most Favoured Nation clause for developing countries.....	222
Jerzy Dudziński , Remarks on financial investors' engagement on commodity markets.....	233
Bartosz Fortuński , Is the global energy integrates with EU energy policy objectives?	243
Elżbieta Golemska , New methods of logistics management in the internationalization of Polish firms.....	255
Eugeniusz Gostomski , The process of creating the banking union in the eurozone	266
Małgorzata Grącik-Zajaczkowski , Fair trade: an opportunity or a threat for the development of the South?	276
Tomasz Gutowski , Foreign direct investments as the main way of transnational corporations' investments in Poland.....	286
Marcin Haberla, Sebastian Bobowski , From the medieval university to the university of the third generation.....	297
Rafał Hryniewiecki , Energy diplomacy – theoretical framework and practical applications	307
Małgorzata Janicka , The liberalization of capital flows in the presence of the evolution of the international monetary system.....	318
Anna H. Jankowiak , Japanese business communication model and the opening of the Japanese economy to the process of globalization	327
Dorota Jankowska, Agnieszka Majka , Changes on the local labor markets of the Podkarpackie Voivodeship in terms of the transformation of the three-sector structure of employment.....	336
Dorota Jarema , ASEM response to the global financial crisis	345
Bohdan Jeliński , Main consequences of global economy crisis	356
Ewa Klima, Magdalena Rosińska-Bukowska , The crisis of 2008 – analysis of European society's perception of the phenomenon.....	367
Barbara Klimas , Crisis of the welfare state and difficulties in limiting the social functions of the state.....	377
Artur Klimek , Inflows of foreign direct investment from emerging economies to Poland.....	387
Karolina Klupś , Foreign direct investment in Ukraine and the Ukrainian foreign investment flows in the years 2004-2013	399
Agnieszka Kłysik-Uryszek , Impact of economic crisis on Polish outward FDI	409
Agnieszka Konopelko , The European Union policy towards the countries of the South Caucasus region in the context of the global financial crisis.....	420
Radosław Koszewski , The use of fuzzy sets in the selection of candidates to an alliance	428

Patrycja Krawczyk , Impact of the crisis on financial and banking markets in the 21 st century on the rating of selected countries.....	438
Anetta Kuna-Marszałek , Building cooperation between science and business – literature review	449
Jarosław Kuśpit , Economic effects of the European Neighborhood Policy of the European Union towards the countries of Eastern Europe during the economic crisis	458
Aleksandra Kuźmińska-Haberla , Country of origin of a product in the modern economy	468
Małgorzata Stefania Lewandowska, Tomasz Gołębiowski , Innovativeness and international competitiveness of Polish industry. Research outcomes	479
Marek Maciejewski , The reliability of the states in the face of public finance crisis	492
Agnieszka Majka , Diversification of investment attractiveness of counties in the Podkarpackie Voivodeship.....	501
Dominika Malchar-Michalska , International cereal trade in Low-Income Food-Deficit Countries in the context of the world food price surge 2006-2011 ..	512
Arkadiusz Malkowski , Strategic management in building the competitive region on the example of Cross-border Co-operation Operational Programme of the Republic of Poland and the Czech Republic 2007-2013....	522
Arkadiusz Malkowski, Agnieszka Malkowska , Budowa konkurencyjnego regionu na przykładzie Euroregionu Pomerania.....	532
Witold Malachowski , Anti-crisis policy of Germany and European integration	544
Jakub Marszałek , Convertible bonds issuance in the time of world financial crisis	554
Grzegorz Mazur , A new shape of the Generalised System of Preferences of the European Union	565
Lidia Mesjasz , State insolvency – historical experience and lessons for current economic policy.....	576
Joanna Michalczyk , Main determinants of Poland’s food security and an attempt of its measuring	591
Wawrzyniec Michalczyk , The importance of intra-industry exchange in Polish foreign trade in agri-food products	606
Bartosz Michalski , Technological advancement of Polish exports in the first decade of the 21 st century	618
Tomasz Michałowski , Debt crisis in the eurozone and the sustainability of the euro/CFA franc rate.....	629
Ewa Mińska-Struzik , Barriers for exporting activities in Polish high-tech enterprises – own study results	640

Agnieszka Majka

Uniwersytet Rzeszowski

ZRÓŻNICOWANIE ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ POWIATÓW WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Streszczenie: W artykule zaprezentowano wyniki statystycznej analizy zróżnicowania atrakcyjności inwestycyjnej powiatów województwa podkarpackiego. Ocenę atrakcyjności oparto na cechach diagnostycznych opisujących m.in.: zasoby pracy, infrastrukturę techniczną i społeczną, przedsiębiorczość lokalną, stan środowiska naturalnego i chłonność rynku.

Słowa kluczowe: atrakcyjność inwestycyjna, zróżnicowanie, powiaty.

1. Wstęp

Przez atrakcyjność inwestycyjną regionu rozumiemy potencjał skłonienia inwestora do wyboru konkretnego regionu jako miejsca lokalizacji swojej działalności spośród grupy alternatywnych lokalizacji w wyniku możliwości zaoferowania lepszej czy wręcz optymalnej kombinacji czynników przekładających się na maksymalizację przyszłych korzyści. Podobnie jak w przypadku atrakcyjności fizycznej, o atrakcyjności regionu z perspektywy inwestora decyduje zawsze kompleks czynników¹. Atrakcyjność inwestycyjna ma duże znaczenie dla rozwoju regionalnego i lokalnego. Obszar posiadający ważne dla inwestora walory lokalizacyjne może przyciągnąć inwestycje i tym samym wywołać efekt rozwojowy².

Wśród czynników kształtujących atrakcyjność inwestycyjną regionu wymienia się najczęściej determinanty: rynkowe (wielkość, chłonność i perspektywy rozwoju rynku), kosztowe (m.in. wielkość i jakość zasobów pracy) oraz efektywnościowe (związane z warunkami funkcjonowania przedsiębiorstw oraz ryzykiem inwestycyjnym)³. Podkreślić należy, że tylko niektóre z elementów tworzących atrakcyjność

¹ http://www.institut-rozwoju.org/pl/Publication:62,Ranking_atrakcyjnosci_inwestycyjnej_województw_Polski,type=1.html;

² H. Godlewska-Majkowska, *Atrakcyjność inwestycyjna polskich regionów 2010 – synteza*, Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie SGH, Warszawa 2010, s. 1.

³ K. Przybylska, *Determinanty zagranicznych inwestycji bezpośrednich w teorii ekonomicznej. Empiryczna weryfikacja czynników lokalizacji zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Czechach, Polsce i na Węgrzech*, AE, Kraków 2001, s. 100.

inwestycyjną regionu są bezpośrednio zależne od polityki władz regionalnych, pozostałe są od niej uzależnione pośrednio bądź w stopniu ograniczonym.

Rzeczywista atrakcyjność inwestycyjna danego obszaru jest ściśle skorelowana ze specyfiką działalności poszczególnych przedsiębiorstw, stąd też jej ocena z natury rzeczy jest i zawsze będzie bardzo subiektywna – odzwierciedlać musi bowiem specyficzne upodobania i preferencje konkretnego inwestora. Wpływają na nie takie cechy, jak kraj pochodzenia czy nawet region pochodzenia, sektor działalności, segment rynku, klientela, natężenie konkurencji w branży, wielkość podmiotu czy przyjęta strategia działania⁴.

Niemniej jednak można przyjąć pewien zestaw uniwersalnych czynników, które w przybliżony sposób pozwolą ocenić atrakcyjność inwestycyjną regionów⁵. W niniejszym opracowaniu do oceny tej zaproponowano listę 25 potencjalnych cech diagnostycznych, charakteryzujących poszczególne powiaty województwa podkarpackiego w ośmiu kategoriach. Przyjęte tutaj cechy, których liczba i rodzaj są rezultatem dostępnych danych statystycznych dla powiatów⁶, mają charakter stymulantów i destymulantów:

- Zasoby pracy:
 - x_1 – liczba osób w wieku produkcyjnym na 1 tys. mieszkańców (stymulanta);
 - x_2 – liczba osób pracujących na 100 osób w wieku produkcyjnym (stymulanta);
 - x_3 – liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (destymulanta);
 - x_4 – udział ludności z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie ludności (stymulanta);
 - x_5 – udział bezrobotnych z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie bezrobotnych (stymulanta);
 - x_6 – udział bezrobotnych długookresowo w ogólnej liczbie bezrobotnych (destymulanta);
- Infrastruktura gospodarcza:
 - x_7 – gęstość sieci wodociągowej [w km/100 km²] (stymulanta);
 - x_8 – gęstość sieci kanalizacyjnej [w km/100 km²] (stymulanta);
 - x_9 – gęstość sieci drogowej [w km/100 km²] (stymulanta);
 - x_{10} – wydatki budżetowe na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska [w tys. zł na 1 mieszkańca] (stymulanta);
- Infrastruktura społeczna:
 - x_{11} – liczba przedszkoli na 10 tys. ludności (stymulanta);
 - x_{12} – liczba lekarzy na 1 tys. ludności (stymulanta);

⁴ http://www.institut-rozwoju.org/pl/Publication:62,Ranking_atrakcyjnosci_inwestycyjnej_wojewodztw_Polski,type=1.html

⁵ T. Kalinowski (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005*, Instytut Badań nad Gospodarką, Gdańsk 2005, s. 77.

⁶ www.stat.gov.pl/rzesz.

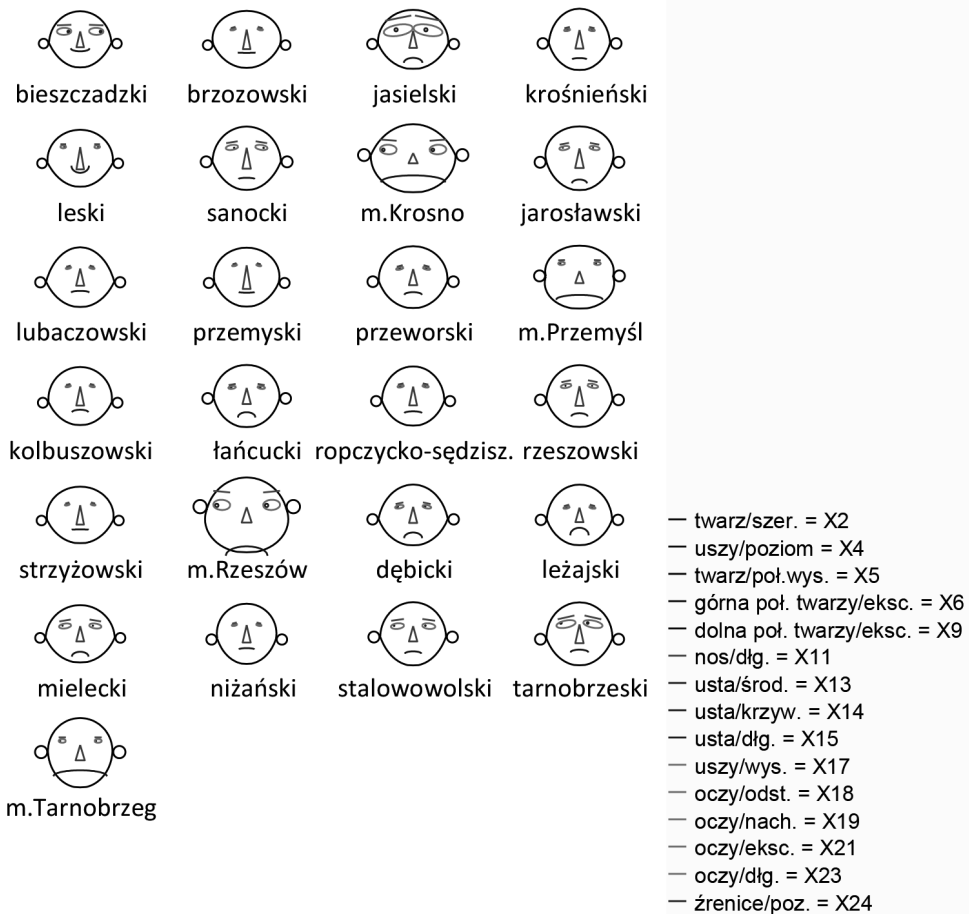
- x_{13} – liczba szkół ponadgimnazjalnych (stymulanta);
- x_{14} – placówki pocztowe na 1 tys. mieszkańców (stymulanta);
- Finanse publiczne:
 - x_{15} – dochody własne powiatu [w zł na 1 mieszkańca] (stymulanta);
 - x_{16} – wydatki budżetu powiatu ogółem na 1 mieszkańca (stymulanta);
 - x_{17} – wydatki inwestycyjne powiatów [w zł na 1 mieszkańca] (stymulanta).
- Rozwój gospodarczy:
 - x_{18} – liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców (stymulanta);
 - x_{19} – liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 tys. pracujących (stymulanta);
 - x_{20} – przeciętne miesięczne wynagrodzenie w zł (stymulanta);
- Przedsiębiorczość:
 - x_{21} – liczba prywatnych podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców (stymulanta);
 - x_{22} – udział prywatnych podmiotów gospodarczych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych (stymulanta);
 - x_{23} – nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (stymulanta);
- Stan środowiska naturalnego:
 - x_{24} – udział powierzchni chronionych w ogólnej powierzchni powiatu (destymulanta).
- Chłonność rynku:
 - x_{25} – liczba gospodarstw domowych (stymulanta).

W pierwszym kroku prowadzonej analizy ze zbioru potencjalnych zmiennych diagnostycznych wyeliminowano zmienne *quasi*-stałe, tj. zmienne odznaczające się relatywnie niską zmiennością i tym samym posiadające niezbyt dobre właściwości diagnostyczne. Z listy potencjalnych zmiennych wykreślono te, których współczynnik zmienności był niższy od 20%; znalazły się wśród nich: x_{22} – udział prywatnych podmiotów gospodarczych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych (wsp. zmienności = 1,1%), x_1 – liczba osób w wieku produkcyjnym na 1 tys. mieszkańców (wsp. zmienności = 1,7%), x_3 – liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (wsp. zmienności = 4,6%), oraz x_{20} – przeciętne miesięczne wynagrodzenie w zł (wsp. zmienności = 7,0%).

Właściwie dobrane cechy diagnostyczne powinny wykazywać niskie skorelowanie z innymi cechami diagnostycznymi oraz mocne skorelowanie z pozostałymi potencjalnymi cechami nie wybranymi jako diagnostyczne. W niniejszym opracowaniu wykorzystano parametryczną procedurę doboru cech diagnostycznych zaproponowaną przez Hellwiga⁷, która pozwala na zidentyfikowanie tzw. skupień i cech izolo-

⁷ Z. Hellwig, *Wielowymiarowa analiza porównawcza i jej zastosowanie w badaniach wielocechowych obiektów gospodarczych*, [w:] W. Welfe (red.), *Metody i modele ekonomiczno-matematyczne w doskonaleniu zarządzania gospodarką socjalistyczną*, PWE, Warszawa 1981.

wanych. Skupienia (złożone z cech do siebie podobnych ze względu na znaczny stopień skorelowania) zawierają jedną cechę centralną oraz pewną liczbę cech satelitarnych. Cechy nienależące do skupień określa się mianem cech izolowanych. Za cechy diagnostyczne przyjmuje się ostatecznie cechy centralne i izolowane. Przy założeniu krytycznej wartości współczynnika korelacji na poziomie 0,9 zidentyfikowano dwa skupienia: w pierwszym z nich rolę cechy centralnej pełniła zmienna x_4 , czyli udział ludności z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie ludności, a jej cechy satelitarne to x_7 , x_8 i x_{12} ; w drugim – cechą centralną była zmienna x_{15} , czyli dochody własne powiatu, a jej satelitami okazały się cechy x_{10} (wydatki budżetowe

Rys. 1. Wizualizacja wybranych cech opisujących atrakcyjność inwestycyjną poszczególnych powiatów województwa podkarpackiego w roku 2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska) oraz x_{16} (wydatki budżetu powiatu ogółem na 1 mieszkańca).

Ostatecznie do oceny atrakcyjności inwestycyjnej powiatów województwa podkarpackiego użyto 16 cech diagnostycznych.

Różnice i podobieństwa powiatów w zakresie wybranych cech opisujących atrakcyjność inwestycyjną zobrazowano za pomocą wykresu twarzy Chernoffa. Na wykresie tym każdy powiat jest przedstawiony za pomocą „twarzy”, której kształt i pojedyncze rysy (np. długość nosa, szerokość twarzy, krzywizna ust) są odzwier-

Tabela 1. Powiaty województwa podkarpackiego uporządkowane na podstawie sumy rang*, opisujących pozycję powiatu w województwie ze względu na wybrane czynniki atrakcyjności inwestycyjnej w roku 2011

Powiat	X_2	X_4	X_5	X_6	X_9	X_{11}	X_{13}	X_{14}	X_{15}	X_{17}	X_{18}	X_{19}	X_{21}	X_{23}	X_{24}	X_{25}
m. Rzeszów	24	25	25	14	24	3	25	1,5	23	22	25	25	25	23	21	25
m. Krosno	25	24	23	22	23	1	16,5	3	24	23	24	24	24	21	23,5	6
m. Tarnobrzeg	5	22	24	13	17	4	15	6,5	25	24	23	23	23	13	23,5	7
m. Przemyśl	15	23	19	1	25	2	21	9	22	25	20	20	20	5	19	16
sanocki	18	19	21	15	3	20	18,5	19	15	16	17	17	17	19	3	17
mielecki	21	18	5	10	21	10	23	6,5	16	7	18	18	18	18	17	23
jasielski	23	12	8	6	19	13	22	6,5	21	17,5	14	14	14	25	13	20
stalowowolski	9	20	20	18	4	6	16,5	15	12	2	19	19	19	20	20	21
dębicki	22	15	13	24	20	9	18,5	4	19	5	11	10	11	15	18	22
jarosławski	13	16	22	3	9	17	24	10	13	14	15	15	15	16	15	19
rzeszowski	12	17	16	19	13	18	13,5	11	9	15	12	12	13	17	12	24
łańcucki	8	21	17	9	22	7	13,5	6,5	11	17,5	16	16	16	11	16	15
ropczycko- sędziszowski	4	7	9	21	16	19	10,5	16,5	17	13	10	11	10	12	14	11
krośnieński	2	14	14	23	10	16	20	19	6	6	13	13	12	9	5	18
tarnobrzegi	14	6	18	16	6	15	10,5	13	14	9	9	9	9	24	23,5	3
leski	11	8	4	7	2	24	2	25	18	12	22	22	22	4	2	2
bieszczadzki	3	13	1	17	1	11	2	24	20	1	21	21	21	22	1	1
przeworski	20	11	15	8	14	8	12	13	3	19	3	4	3	14	10	14
lubaczowski	19	10	10	25	5	12	6,5	16,5	8	20	2	2	2	8	8	4
leżajski	10	9	12	20	15	5	6,5	1,5	10	8	7	8	8	10	11	10
strzyżowski	16	4	2	5	12	22	8,5	21	5	21	5	5	5	1	9	8
brzozowski	17	5	3	2	18	23	2	22	7	11	6	7	6	2	7	9
niżański	1	2	11	11	7	14	8,5	19	4	3	8	6	7	6	23,5	13
kolbuszowski	6	1	6	12	11	21	4,5	13	1	10	4	3	4	7	6	5
przemyski	7	3	7	4	8	25	4,5	23	2	4	1	1	1	3	4	12

* – rangi przypisywano według rosnącej kolejności, tj. powiat, w którym wartość analizowanej cechy był najniższy, otrzymał rangę 1, powiat, w którym cecha miała wartość najwyższą, otrzymał rangę 25.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS.

ciemieniem względnych wartości poszczególnych cech. I tak, przykładowo obserwując wysokość usytuowania uszu, która odzwierciedla poziom cechy x_4 , czyli udział ludności z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie ludności, możemy dostrzec podobieństwo powiatów grodzkich Rzeszów i Krosno. Z kolei obserwacja długości ust poszczególnych „twarzy” pozwala ocenić wysokość dochodów własnych każdego powiatu.

W tabeli 1 zaprezentowano uporządkowanie powiatów województwa podkarpackiego ustalone na podstawie sumy rang przypisanych poszczególnym czynnikom atrakcyjności inwestycyjnej w roku 2011. Na najwyższym poziomie (pomimo bardzo słabej pozycji w zakresie wyposażenia w wybrane elementy infrastruktury społecznej) znalazły się wszystkie powiaty grodzkie regionu – prężne miasta, będące niewątpliwymi ośrodkami rozwoju regionalnego (Rzeszów) lub lokalnego (Krosno, Tarnobrzeg). Warto zauważyć, że wysokiej pozycji Przemyśla nie zachwiało najwyższe w całym województwie bezrobocie długookresowe i relatywnie niskie nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw tego obszaru. Wśród czołówki powiatów uplasowały się także powiaty o dość dobrze rozwiniętym przemyśle: sanocki, mielecki, jasielski i stalowowolski.

Najniższe pozycje w rankingu zajęły typowo rolnicze powiaty województwa, tj.: przemyski, nizański, kolbuszowski, brzozowski i strzyżowski.

2. Taksonomiczne wskaźniki atrakcyjności inwestycyjnej powiatów województwa podkarpackiego

Taksonomiczną analizę atrakcyjności inwestycyjnej powiatów województwa podkarpackiego przeprowadzono według następującej procedury:

1. Ustalono listę potencjalnych cech diagnostycznych oraz określono ich charakter, wskazując stymulanty i destymulanty;

2. Zredukowano liczbę cech diagnostycznych, eliminując cechy *quasi*-stałe oraz cechy nadmiarowe;

3. Destymulanty zamieniono na stymulanty, licząc ich odwrotność;

4. Dokonano normalizacji cech zgodnie z formułą: $z_{ij} = \frac{x_{ij}}{\max_i x_{ij}}$,

gdzie: x_{ij} – wartość cechy i w powiecie j ;

5. Obliczono wskaźniki taksonomiczne oparte na odległościach w przestrzeni euklidesowej według wzoru: $W_j = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (z_{ij} - 1)^2}$,

gdzie: n – liczba cech diagnostycznych.

Tak liczone wskaźniki przyjmują wartości z przedziału (0;1), więc im wyższa jest wartość wskaźnika, tym niższy jest poziom atrakcyjności danego powiatu.

Wartości obliczonych wskaźników atrakcyjności inwestycyjnej powiatów województwa podkarpackiego zestawiono w tab. 2.

Analizując wartości wskaźników atrakcyjności powiatów, należy także zwrócić uwagę na różnice pomiędzy minimalną a maksymalną wartością wskaźnika w poszczególnych kategoriach. I tak w przypadku zasobów pracy różnica ta wynosi zaledwie 0,15 (najwyższą pozycję w tej kategorii zajmuje m. Rzeszów – 0,04, a najniższą powiaty strzyżowski i brzozowski – 0,19). Największą rozpiętość wskaźników (0,88; 0,87 i 0,72), a tym samym największe zróźnicowanie powiatów, zaobserwowano w przypadku chłonności rynku (m. Rzeszów – 0,00; powiat bieszczadzki –

Tabela 2. Taksonomiczne wskaźniki atrakcyjności inwestycyjnej powiatów województwa podkarpackiego

Powiat	wskaźniki atrakcyjności inwestycyjnej opisujące							Syntetyczny wskaźnik atrakcyjności
	zasoby pracy	infrastruktura techniczna	infrastruktura społeczna	finanse publiczne	rozwoj gospodarczy	przedsiębiorczość	chłonność rynku	
m. Rzeszów	0,04	0,13	0,52	0,52	0,00	0,31	0,00	0,34
m. Krosno	0,04	0,23	0,65	0,41	0,04	0,37	0,71	0,48
m. Przemyśl	0,13	0,00	0,56	0,23	0,22	0,68	0,58	0,52
m. Tarnobrzeg	0,09	0,64	0,59	0,34	0,15	0,62	0,70	0,54
jasielski	0,16	0,63	0,47	0,88	0,45	0,33	0,40	0,59
sanocki	0,12	0,85	0,41	0,91	0,40	0,57	0,51	0,61
rzeszowski	0,13	0,65	0,50	0,92	0,46	0,61	0,19	0,62
stalowowolski	0,12	0,83	0,50	0,94	0,34	0,55	0,39	0,62
mielecki	0,16	0,62	0,48	0,93	0,40	0,58	0,32	0,62
jarosławski	0,15	0,69	0,41	0,92	0,44	0,64	0,42	0,62
dębicki	0,11	0,62	0,52	0,92	0,47	0,67	0,38	0,62
krośnieński	0,13	0,68	0,42	0,94	0,46	0,72	0,47	0,64
tarnobrzeski	0,14	0,75	0,54	0,92	0,48	0,42	0,74	0,64
łańcucki	0,13	0,62	0,56	0,90	0,42	0,70	0,62	0,65
bieszczadzki	0,17	0,87	0,56	0,92	0,21	0,40	0,88	0,66
ropczycko-sędziszowski	0,15	0,65	0,52	0,91	0,47	0,71	0,68	0,66
przeworski	0,14	0,65	0,56	0,91	0,55	0,73	0,62	0,67
lubaczowski	0,10	0,77	0,57	0,90	0,56	0,76	0,73	0,68
leski	0,18	0,86	0,51	0,91	0,16	0,67	0,86	0,68
strzyżowski	0,19	0,68	0,51	0,90	0,53	0,78	0,70	0,69
leżajski	0,14	0,65	0,68	0,93	0,52	0,74	0,68	0,69
niżański	0,18	0,74	0,55	0,95	0,52	0,75	0,67	0,70
brzozowski	0,19	0,63	0,56	0,93	0,53	0,77	0,70	0,70
przemyski	0,18	0,71	0,53	0,95	0,57	0,78	0,67	0,70
kolbuszowski	0,18	0,68	0,58	0,94	0,55	0,76	0,72	0,71

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS.

0,88), w zakresie wyposażenia w elementy infrastruktury technicznej (m. Przemysł – 0,00; powiat bieszczadzki = 0,87) oraz finansów publicznych (m. Przemysł – 0,23; powiat przemyski – 0,95).

Analiza syntetycznych wskaźników pozwala stwierdzić, że powiatami o najwyższym poziomie atrakcyjności w badanym województwie są wszystkie miasta na prawach powiatu. Atrakcyjność tych powiatów w dużym stopniu kształtowana jest przez najlepsze w skali województwa zasoby pracy, dobre wyposażenie w elementy infrastruktury gospodarczej (z wyjątkiem Tarnobrzega) oraz relatywnie wysoki rozwój gospodarczy.

Kolejne pozycje w rankingu atrakcyjności inwestycyjnej zajęły powiaty: jasielski, sanocki, rzeszowski, stalowowolski, mielecki, jarosławski i dębicki, czyli powiaty, w których skoncentrowany jest przemysł Podkarpacia, na terenie których (w większości przypadków) istnieją specjalne strefy ekonomiczne.

Do najsłabszych powiatów w analizowanej kategorii należą: leski, strzyżowski, leżajski, niżański, brzozowski i przemyski. Warto zauważyć, że wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej tych powiatów jest dwukrotnie wyższy od wskaźnika „lidera” rankingu, czyli miasta Rzeszów.

3. Podsumowanie

Ocena wewnętrznej atrakcyjności inwestycyjnej województwa podkarpackiego z punktu widzenia wybranych czynników rozumianych jako walory lokalizacyjne wykazała duże zróżnicowanie powiatów pod względem rozpatrywanych kategorii.

Największy potencjał atrakcyjności inwestycyjnej posiadają powiaty grodzkie, z miastem Rzeszów na czele. Dość wysoko plasują się też powiaty jasielski, sanocki, stalowowolski, mielecki, jarosławski i dębicki, których pozycja w dużej mierze kształtowana jest przez funkcjonujące na tych obszarach podstrefy mieleckiej i tarnobrzeszkiej SSE. Powiat bieszczadzki, uznawany za jeden z najatrakcyjniejszych turystycznie powiatów woj. podkarpackiego, uplasował się na piętnastej pozycji. Z kolei najniższą atrakcyjnością charakteryzują się typowo rolnicze powiaty regionu – brzozowski i przemyski.

Literatura

- Cieślak A., *Nowa teoria handlu zagranicznego w świetle badań empirycznych*, PWN, Warszawa 2000.
- Godlewska-Majkowska H., *Atrakcyjność inwestycyjna polskich regionów 2010 – synteza*, Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie SGH, Warszawa 2010.
- Hellwig Z., *Wielowymiarowa analiza porównawcza i jej zastosowanie w badaniach wielocechowych obiektów gospodarczych*, [w:] W. Welfe (red.), *Metody i modele ekonomiczno-matematyczne w doskonaleniu zarządzania gospodarką socjalistyczną*, PWE, Warszawa 1981.
- Kalinowski T. (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005*, Instytut Badań nad Gospodarką, Gdańsk 2005.

Przybylska K., *Determinanty zagranicznych inwestycji bezpośrednich w teorii ekonomicznej. Empiryczna weryfikacja czynników lokalizacji zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Czechach, Polsce i na Węgrzech*, AE, Kraków 2001.

www.institut-rozwoju.org.

www.stat.gov.pl/rzesz.

DIVERSIFICATION OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF COUNTIES IN THE PODKARPACKIE VOIVODESHIP

Summary: The article presents the results of a statistical analysis of the diversification of investment attractiveness of counties in the Podkarpackie Voivodeship. The assessment of attractiveness was based on diagnostic features which describe, among others, labour resources, technical and social infrastructure, local entrepreneurship, condition of the environment, and market absorption.

Keywords: investment attractiveness, diversification, counties.